

ОСЛИКАВАЊЕ СРПСКОПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ СВЕТЕ ТРОЈИЦЕ У БАЊАЛУЦИ

Анстракт: За разлику од ранијих, новији извори или грађа о фрескоо-сликавању српскоправославне цркве посвећене Светој Тројици у Бањалуци наводе, поред четворице аутора зидног живописа Храма – Вељка Станојевића, Јарослава Кратине, Светислава Страле и Петра Сухачева – и сликара Јована Бијелића. Овакве тврдње демантује неколико оновремених писаних докумената, а и сам сликар Бијелић, који наводи и разлоге свог одустајања од овог посла.

Кључне ријечи: српскоправославна црква Свете Тројице, Бањалука, Јован Бијелић, Вељко Станојевић, Јарослав Кратина, Петар Сухачев, Светислав Страла.

Како о подизању првобитне бањалучке српскоправославне цркве посвећене Светој Тројици постоји обимна документарна грађа, а забиљежена су и значајна усмена казивања, најприје је необично да се у готово свим новијим оваквим изворима поткрадао и поткрада необично значајан детаљ око осликавања ентеријера Храма. Наиме, у причу о осликавању унутрашњих зидова Храма као један од иконописаца уведен је и сликар Јован Бијелић (1886–1964), што демантује неколико оновремених писаних извора, а затим и сам умјетник. Све је то недовољно данашњим невјештим мајсторима пера и они у веома озбиљним, респектабилним приликама понављају ову или овакву грешку.

Пошто је Црква саграђена и њен спољашњи изглед завршен 1928. године, већ 15. септембра те године, на дан пробоја Солунског фронта, почело је са богослужењима у Цркви. Међутим, како је била неосликана, крајем јануара 1938. престало се са богослужењем и почело је осликавање 237 квадратних метара, колико износи унутрашња зидна површина Храма. Сви послови у ентеријеру завршени су до 17. маја 1939. године и већ сљедећег дана, 18. маја, Црква је и освештана.

Осликавање ентеријера Цркве трајало је годину дана, а аутори зидног живописа, фрескосликари, били су Вељко Станојевић (1892–1967), Петар Сухачев, Јарослав Кратина (1893–1974) и Светислав Страла (1891–1957).

О овоме свједочи, поред бројних других, изјава или писмо једног од њих, Светислава Страле, упућено уредништву "Политике":

"Част ми је умолити цењено уредништво 'Политика' да, без обзира на закон о штампи, објави у свом листу ову моју изјаву.

У 'Политици' од 17. овог месеца (маја 1939), у чланку 'Сутра на Спасовдан у Бањојлуци биће свечано освећена монументална саборна црква' стоји да су живопис 'углавном израдили академски сликари г.г. Сухачев, Стојановић и Кратина'. Пре свега, на овом послу радио је г. Вељко Станојевић, а не Стојановић, што је вероватно штампарска грешка. Затим, живопис нису радили само г.г. Сухачев, Станојевић и Кратина већ сам радио и ја: према мојим нацртима израђена је централна купола, од пандативе са четири евангелиста до пантократора, тј. фриз медаљона малих пророка, као и дванаест великих пророка. По мојим нацртима рађена је и целокупна орнаментика од врха куполе до приземља, и то по народним мотивима из околине Бање Луке, што је, узгред буди речено, јединствен случај у нашем црквеном сликарству.

Сав посао око живописања у овој цркви израдили смо дакле нас четворица заједнички и по договору, како би била и већа једнообразност."¹

А др Смаил Тихић у монографији "Јован Бијелић живот и дјело", биљежи и Бијелићево "учешће" у осликавању Храма:

"Још једна ствар била је важна у 1938. години. Актуелно је, наиме, постало декорисање нове православне цркве Св. Духа у Бањој Луци.

Јован Бијелић

Према уговору који је с црквеним одбором склопила група београдских сликара (Јован Бијелић, Јарослав Кратина, Вељко Станојевић, Светислав Страла и Петар Сухачев) било је предвиђено украшавање свих нутарњих зидова ове огромне зграде. Тако се умјетнику пружила могућност да се најзад огледа у области зидног сликарства и уједно дође до веће материјалне зараде која му је и те како била потребна. У ту сврху израдио је мноштво картона и скица, врло великих димензија (у омјеру 1:1), рађених угљеном и тушем, који су требали да дају заокружену представу новог сликарског ансамбла. На томе се и зауставио. Није познат прави разлог Бијелићевог одустајања од овог посла, мада сликар наводи да је томе крив инвеститор, који није био спреман да исплати сву зараду извођачу, већ само један њен дио. Преостали новац био би исплаћен неколико година касније, то јест када вријеме потврди да су послови солидно изведени. Било како год, чињеница је да је умјетник био заинтересован за овај захват, а то потврђује податак да је због тога два-три пута путовао у Бању Луку. Његово одустајање

¹ Светислав Страла, *Изјава г. Светислава Страле уредништву "Политика" Београд*, у: Политика, Београд, XXXVI, 11122, 19. мај 1939, 7

није, међутим, обесхрабрило осталу четворицу учесника који су посао до краја довели."²²

З а к љ у ч а к

Чињеница да је Јован Бијелић са Црквеном општином потписао уговор о осликавању зидних површина храма Свете Тројице, који се највјероватније налази у власништву Епархије, а без спознаје да је од тог посла Бијелић накнадно одустао, навела је многе да тврде или понављају како у годинама извршења ових или оваквих послова у ентеријеру цркве, тако и оне у времену у којем се баве или пишу о фрескосликарима храма, нетачан податак о Бијелићу, тачније његовом учешћу у раду на живопису Цркве Свете Тројице 1939. године. Надамо се да је овим двама аутентичним прилозима дилема око осликавања храма коначно ријешена.

Danka Damjanovic

The painting of the Serbian Orthodox Church of the Holy Trinity in Banja Luka

S u m m a r y

After the Serbian church dedicated to the Holy Trinity was built in Banja Luka, and its outer appearance completed in 1928, in the same year on 15 September, on the day of breakthrough on the Salonika Front, started the services in this church. But as it was not painted, at the end of January 1938, the services stopped and began the painting of 237 square meters of interior church wall surfaces. These tasks were performed by four painters – Veljko Stanojevic, Jaroslav Kratina, Petar Suhacev and Svetislav Strala – while Jovan Bijelic, who made dozens of sketches for the Church painting backed out of this job because the agreed amount could not be paid to him immediately.

---

² Смаил Тихић, *Јован Бијелић живот и дјело*, Библиотека културно наслеђе, Сарајево 1972, 71